

EHDOTUS OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN ASETUKSEKSI OPISKELIJAKSI OTTAMISEN PERUSTEISTA AMMATILLISESSA PERUSTUTKINTOKOULUTUKSESSA

1 Asetusehdotuksen tausta

Ammatillisen koulutuksen reformin tarkoituksena on toisen asteen ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskevan lainsäädännön uudistaminen. Eduskunta on hyväksynyt lain ammatillisesta koulutuksesta ja siihen liittyvät lait 30 päivänä kesäkuuta 2017 (HE 39/2017 vp, EV 86/2017 vp). Uusi ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (531/2017) on vahvistettu 11 päivänä elokuuta 2017.

Ehdotus opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa, jäljempänä *valintaperusteasetus*, on valmisteltu annettavaksi kun hallituksen esitys laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi muiksi laeiksi on vahvistettu. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998) tullaan kumoamaan uuden ammatillista koulutusta koskevan lain tullessa voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Lisäksi muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia (1705/2009) sekä eräitä muita lakeja, joita on tarpeen muuttaa ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamisen vuoksi. Ehdotuksen mukainen asetus korvaisi voimassa olevan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013).

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformissa ammatillista koulutusta koskevat säännökset on koottu yhteen lakiin. Lisäksi osa työvoimakoulutuksesta siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Ammatillisina tutkintoina voidaan jatkossa nykytilaa vastaavasti suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Kaikki ammatilliset tutkinnot ovat osaamisperusteisia ja tutkintojen suorittamisessa siirrytään yhteen suorittamistapaan. Lisäksi ammatillisena koulutuksena voidaan jatkossakin järjestää ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta sekä tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista koulutusta.

Koulutukseen hakeutuminen on mahdollista toteuttaa joko koulutuksen järjestäjän päättämien hakumenettelyiden kautta tai valtakunnallisesti yhteisten hakumenettelyiden kautta. Molemmat hakeutumistavat ovat olleet käytössä ja erilaisten hakumenettelyiden mahdollistaminen on perusteltua myös jatkossa. Hakeutuminen koulutukseen suoraan koulutuksen järjestäjän päättämien hakumenettelyiden kautta mahdollistaa joustavan ympärivuotisen koulutukseen hakeutumisen (ns. *jatkuva haku*) ja valtakunnallinen yhteinen hakumenettely (ns. *yhteishaku*) puolestaan turvaa perusopetuksen päättävän ikäluokan joustavan siirtymisen toisen asteen koulutukseen.

Opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja opiskelijoiden valintakriteereistä on säädetty laissa ja asetuksella. Sekä voimassa olevassa laissa että 1 päivänä tammikuuta 2018 voimaan tulevassa laissa ammatillisesta koulutuksesta yleiset opiskelijaksi ottamisen edellytykset ovat melko väljät. Valintaperusteasetuksella on säädetty opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa, mutta

muiden koulutusten osalta yhteisiä valintaperusteita ei ole säädetty. Yhteishaun yhteydessä on jatkossakin tarkoituksenmukaista käyttää yhteisiä valintaperusteita. Vaikka yhteiset valintaperusteet turvaavat hakijoiden tasa-arvoista kohtelua ja yhdenvertaisuutta, yhteisten valintaperusteiden käyttäminen muussa kuin valtakunnallisessa hakumenettelyssä ei ole tarkoituksenmukaista käytännöllisistä näkökohdista johtuen. Valintaperusteiden käyttäminen on mahdollista silloin, kun koulutukseen hakeutuu samanaikaisesti useita hakijoita, jotka tulee asettaa valintajärjestykseen. Koulutuksen järjestäjät ovat olleet velvoitettuja käyttämään Opetushallituksen ylläpitämiä sähköisiä hakupalveluita tarjotessaan ammatillista koulutusta yhteishaussa. Muutoin, suoraan koulutuksen järjestäjälle hakeuduttaessa, koulutuksen järjestäjät ovat voineet päättää miten järjestävät haut. Vastaava toimintamalli on tarkoituksenmukaista säilyttää jatkossakin.

2 Asetuksenantovaltuus

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 §:ssä säädetään opiskelijaksi hakeutumisesta ja hakumenettelyistä. Säännöksen 2 momentin mukaan opiskelijaksi hakeutumiseen voidaan käyttää jatkuvaa hakua sekä ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisessa voidaan lisäksi käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 39 § sisältää valtuuden säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella 37 §:n 2 momentissa tarkoitettussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä käytettävistä valintaperusteista ja pääsy- ja soveltuvuuskokeista.

3 Nykytila

Voimassa olevien ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelija voi henkilöstökoulutusta lukuun ottamatta vapaasti hakeutua haluamaansa ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien perustutkintojen ja valmentavien koulutusten osalta opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:ssä.

Valtakunnallinen yhteishaku järjestetään keväisin. Sen ensisijaisena kohderyhmänä ovat hakuvuonna perusopetuksen tai valmentavan koulutuksen päättävät nuoret. Yhteishaussa voivat koulutukseen lisäksi hakea muut vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat. Yhteinen hakumenettely tukee perusopetuksen päättävän ikäluokan välitöntä siirtymistä jatko-opintoihin ja työelämään. Valtakunnallisessa ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa käytetään yhteisiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettyjä valintaperusteita. Yhteisten hakujen päättymisen jälkeen ilman opiskelupaikkaa jääneet henkilöt ohjataan hakeutumaan koulutukseen suoraan koulutuksen järjestäjän kautta. Tämän lisäksi suorahaku palvelee koulutuspaikkaa vaihtavia, jolloin heidän ei ole tarpeen hakeutua uuteen koulutukseen yhteishaun kautta. Lisäksi koulutuksen järjestäjä on voinut avata koulutuspaikkoja lisähauissa ja erillishauissa.

Voimassa olevaa asetusta on tullut soveltaa siitä riippumatta, haetaanko koulutukseen yhteishakujärjestelmän kautta vai ei. Voimassa olevan asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan asetusta on sovellettu otettaessa opiskelijoita ammatilliseen perustut-

kintoon johtavaan koulutukseen, joka on tarkoitettu perusopetuksen tai lukion oppimäärän suorittaneille.

4 Keskeiset ehdotukset

1 päivänä tammikuuta 2018 voimaan tulevan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 luvussa säädetään koulutukseen hakeutumisesta ja opiskelijaksi ottamisesta. Nykytilaa vastaavasti hakijalla on uuden lain nojalla oikeus vapaasti hakeutua suoritamaan haluamaansa tutkintoa tai koulutusta, poikkeuksena henkilöstökoulutus ja työvoimakoulutus. Työvoimakoulutukseen hakeutumisesta ja valintaperusteista säädetään osin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012). Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa olisi jatkossakin kaksi pääväylää, joita ovat jatkuva haku ja valtakunnalliset hakumenettelyt. Valtakunnallisilla hakumenettelyillä tarkoitetaan nykyistä ammatillisen peruskoulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakua, yhteistä hakumenettelyä valmentaviin koulutuksiin ja erityisopetuksen yhteistä hakumenettelyä, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä (294/2014, *yhteishakuasetus*).

Valtakunnalliset hakumenettelyt järjestettäisiin jatkossakin nykytilaa vastaavasti vuosittain keväällä. Jatkuvalla haulla olisi mahdollista hakeutua koulutuksen järjestäjälle kaikkeen koulutukseen joustavasti ympäri vuoden. Nykytilaa vastaavasti valtakunnallisista hakumenettelyistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ja yhteishaussa käytettävistä valintaperusteista eli hakijoille annettavista valintaperusteista opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjä päättää hakumenettelyistä ja käytettävistä valintaperusteista.

Opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opiskelijaksi voidaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n mukaan ottaa henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän tai jolla koulutuksen järjestäjä muutoin katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseksi tai tutkinnon suorittamiseksi. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n mukaan ja nykytilaa vastaavasti opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sellaista hakijaa, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä niin sanotuissa SORA-tutkinnoissa.

Ehdotuksen mukaan ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijavalintaa muutettaisiin vähentämällä nykyisiä valintaperusteita. Lausuntokierroksella olleessa asetusuonnoksessa valintakriteereistä ehdotettiin poistettaviksi vailla perusasteen jälkeistä koulutuspaikkaa olevien pisteet, painotetuista arvosanoista saatavat pisteet, työkokemuksesta saatavat pisteet, vähemmistösukupuolesta saatavat pisteet sekä urheilullisten ansioiden perusteella annettavat pisteet. Lisäksi täsmennettäisiin valmentavien koulutusten suorittamisaikaan liittyviä säännöksiä sen osalta, kuinka pitkän ajan niistä saa lisäpisteitä. Tämän ohella täsmennettäisiin pääsy- ja soveltuvuuskokeita koskevia säännöksiä siten, että pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin osallistumatta jättäneitä ei voitaisi valita koulutukseen.

Valintaperusteiden uudistamisen tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa opiskelijavalintaa sekä lisäksi painottaa perusopetuksen hakeutumisvuonna päättäneiden sekä

valmentavan koulutuksen suorittaneiden ensisijaisuutta ammatillisen perustutkinto-koulutuksen opiskelijavalinnassa ja siten turvata koulutustakuun toteutumista.

Lausuntokierroksella saatujen kommenttien perusteella painotettavat arvosanat sekä työkokemus päätettiin kuitenkin säilyttää valintakriteereinä nykytilaa vastaavasti.

Perusopetuksen oppimäärän suorittanut hakija voisi saada valintapisteitä perusope-tuksen oppimäärän tai eräiden valmistavien koulutusten suorittamisesta, työkoke-muksesta, yleisestä koulumenestyksestä, painotettavista arvosanoista, ammatillista koulutusta koskevasta ensimmäisestä hakutoiveesta sekä mahdollisesta pääsy- tai so-veltuvuuskokeesta. Eri valintakriteerien perusteella saatavien valintapisteiden määrä vastaisi voimassa olevassa asetuksessa säädettyä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutoksia kielitaitoa ja kielikokeita koskeviin sään-nöksiin. Kuten voimassa olevassa lainsäädännössä, jatkossakin perustutkintokoulu-tukseen valittavalla hakijalla tulisi olla koulutuksen järjestäjän arvion mukaan riittä-vät edellytykset tutkinnon suorittamiseen tutkintokielellä. Nykytilasta poiketen tut-kintokoulutuksessa edellytettävästä kielitaitotasosta ei kuitenkaan säädettäisi tarkalla tasolla, vaan koulutuksen järjestäjä arvioisi hakijan kielelliset edellytykset suoriutua tavoitteena olevasta tutkinnosta. Ehdotetun muutoksen tavoitteena olisi tukea erityi-sesi sellaisten henkilöiden koulutukseen pääsyä ja osaamisen hankkimista, joilla kie-litaito on vielä kehittyvällä tasolla.

Esityksessä ehdotetaan luopumista kielitaitotason mittaamista koskevista säännöksis-tä. Yleisestä kielitaitotasovaatimuksesta (B.1.1.) luovuttaisiin. Koulutuksen järjestä-jän tulee ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan arvioida, että hakijalla on riittävät edellytykset hakukohteen edellyttämän osaamisen hankkimiseen tai tutkin-non suorittamiseen. Ehdotus huomioisi sen seikan, että riittävät kielelliset edellytyk-set voivat vaihdella koulutuksesta tai tutkinnosta riippuen. Tämän vuoksi olisi tarkoi-tuksenmukaista, ettei kielitaitovaatimus olisi sama kaikissa tutkinnoissa, vaan koulu-tuksen järjestäjällä olisi enemmän harkintavaltaa tarpeellisen kielitaidon määrittämi-nessä. Tavoitteena on nopeuttaa maahanmuuttajien koulutuspolkuja poistamalla kou-lutukseen pääsyn tarpeettomia esteitä.

Voimassa olevassa asetuksessa säädetään valtakunnallisesta kielikokeesta, joka otet-tiin käyttöön kevään 2014 yhteishaussa. Hakijat on kutsuttu kielikokeeseen ensim-mäisen hakutoiveensa perusteella. Kielikokeella on selvitetty, onko hakijalla, jonka äidinkieli on muu kuin opetuskieli, riittävät valmiudet opetuskielen suulliseen ja kir-jalliseen käyttämiseen. Kielikokeeseen ei ole kutsuttu hakijoita, joilla on asetuksen mukainen muu osoitus kielitaidosta. Suurin osa kielikokeessa hyväksytyt tuloksen (B.1.1) saaneista opiskelijoiksi valituista hakijoista ovat tulleet valituksi harkintaan perustuvan valinnan kautta.

Kielikokeessa mitataan yleiskielitaitoa tasolla B.1.1 ja tehtävissä suoriutuminen on kuvannut suomalaisen arjen kielitaitoa. Kielikokeen osa-alueet ovat luetun tekstin ymmärtäminen, kuullun ymmärtäminen, tekstin tuottaminen ja suullinen kommuni-kointi. Kokeessa on useita tehtäviä ja osioita kussakin neljässä osa-alueessa. Kieliko-keen kesto on kokonaisuudessaan noin kolme tuntia.

Esityksessä ehdotetaan, että koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvollisuutta käyttää valtakunnallista kielikoetta. Poistamalla kielikokeen pakollinen käyttö helpotettaisiin esimerkiksi maahanmuuttajien ja muiden kotimaisia kieliä taitamattomien mahdollisuuksia päästä ammatillisen koulutuksen piiriin, opiskella ammattiin ja integroitua suomalaiseen työelämään. Koulutuksen järjestäjän harkinnan varaan jäisi, miten se arvioisi, onko hakijalla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:ssä tarkoitetut riittävät kielelliset edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseksi tai tutkinnon suorittamiseksi.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvaan hakuun ehdotetaan uutena valintaperusteena lisäystä tutkinnon suorittamiseen riittämättömästä tutkintokielen kielitaidosta. Perustetta käytettäessä hakijan kielitaitoa arvioitaisiin sen kehittymisen näkökulmasta. Hakija voisi tulla valituksi, mikäli kielitaidon voitaisiin olettaa kehittyvän riittävästi tutkinnon suorittamisen hetkeen mennessä.

5 Pykäläkohtaiset perustelut

1 luku Yleiset säännökset

1 § *Soveltamisala*

Asetuksen 1 §:ssä säädettäisiin asetuksen soveltamisalasta. Asetusta sovellettaisiin hakijan hakeutuessa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 39 §:n 2 momentissa tarkoitetussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. Ehdotettu poikkeaisi voimassa olevan asetuksen 1 §:n 2 momentista, jonka mukaan asetusta noudatetaan siitä riippumatta, haetaanko koulutukseen ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmän kautta vai ei. Asetusta on näin ollen tullut soveltaa myös jatkuvassa haussa. Käytännössä tämä on ollut hankalaa, sillä jatkuvassa haussa on voitu valita koulutukseen yksittäisiä hakijoita. Tällöin on ollut mahdotonta asettaa hakijoita valintaperusteiden perusteella järjestykseen.

Voimassa olevan asetuksen 2 §:n 2 momentissa on säädetty koulutuksista, joihin hakeutumisessa valintaperusteasetusta ei sovelleta. Jatkossa ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä annetun valtioneuvoston asetuksen (294/2014), jäljempänä *yhteishakuasetus*, ja valintaperusteasetuksen soveltamisala olisi ammatillisen koulutuksen osalta yhtenäisen, joten vastaavaa soveltamisalarajausäännöstä ei tarvittaisi valintaperusteasetuksessa.

Nykytilaa vastaavasti asetusta ei sovellettaisi hakeuduttaessa oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen perustutkintokoulutukseen, koska oppisopimuskoulutus järjestetään työnantajan ja opiskelijan välisenä määräaikaisena työsuhteena. Nykytilaa vastaavasti asetusta ei myöskään sovellettaisi hakeuduttaessa vieraskieliseen ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. Asetusta ei sovellettaisi otettaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 65 §:ssä tarkoitettuun vaativan erityisen tuen tehtävän perusteella järjestettävään ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. Koulutukseen hakeutuminen on voimassa olevien säädösten mukaisesti toteutettu yhteishausta erillisenä hakuna, jossa on ollut eri aikataulu ja valintaperusteet. Edellä mainituista soveltamisalarajauksista säädettäisiin jatkossa yhteishaku-

asetuksella. Kun koulutuksiin ei voisi hakeutua yhteishaun kautta, ei myöskään ehdotettu valintaperusteasetus tulisi sovellettavaksi ehdotetun 1 §:n nojalla.

Asetuksen 2 §:n 3 momentissa on säädetty, että asetusta ei sovelleta, jos hakija on perusopetuksen jälkeen suorittanut ammatillisen perustutkinnon, muun ammatillisen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon. Voimassa olevan yhteishakuasetuksen mukaan tämä hakijaryhmä rajautuu myös ammatillisen koulutuksen yhteishaun ulkopuolelle ja koulutuksen järjestäjä päättää hakumenettelystä otettaessa edellä tarkoitettuja henkilöitä ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. Näin ollen asiasta ei ehdoteta enää erikseen säädettäväksi valintaperusteasetuksella.

Voimassa olevan asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan asetusta on sovellettu otettaessa opiskelijoita ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen, joka on tarkoitettu perusopetuksen tai lukion oppimäärän suorittaneille. Ehdotetussa asetuksessa ei säädettäisi soveltamisalarajoituksena perusopetuksen tai lukion oppimäärän suorittamisesta, vaan ammatilliseen koulutukseen voisi yhteishaun kautta hakeutua myös hakija, joka ei ole suorittanut mainittuja koulutuksia. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 §:n mukaan henkilöllä on oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan laissa tarkoitettua tutkintoa tai koulutusta.

Käytännössä hakijoihin, jotka eivät olisi suorittaneet perusopetuksen oppimäärää eivätkä lukion oppimäärää ja hakeutuisivat ammatilliseen perustutkintokoulutukseen yhteishaussa, sovellettaisiin yhteishaussa koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan perusteita. Tarkoitettut hakijat voisivat nykytilaa vastaavasti tulla valituksi koulutukseen koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan kautta tai jatkuvassa haussa.

2 § Hakukohteet

Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin hakukohteista. Nykytilaa vastaavasti opiskelijat otettaisiin ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annettavan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen liitteessä tarkoitettuihin ammatillisiin perustutkintoihin.

Voimassa olevan asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan tietyissä hakukohteissa opiskelijat voidaan 1 momentin pääsäännöstä poiketen perustutkinnon sijaan ottaa suorittamaan määrättyä osaamisalaa. Tällaisia osaamisaloja voimassa olevan asetuksen mukaan ovat 1) käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnossa tuotteen suunnittelun ja valmistuksen osaamisala sekä ympäristön suunnittelun ja rakentamisen osaamisala, 2) kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa graafisen suunnittelun osaamisala, kuva- ja mediataiteen osaamisala sekä valokuvauksen osaamisala, 3) musiikkialan perustutkinnossa musiikin osaamisala sekä pianovirityksen osaamisala, 4) tekstiili- ja vaatealan perustutkinnossa jalkinealan osaamisala, tekstiilihuollon osaamisala, tekstiilitekniikan osaamisala ja vaatetuksen osaamisala, 5) painoviestinnän perustutkinnossa painotekniikan osaamisala ja ulkoasun toteutuksen osaamisala, 6) logistiikan perustutkinnossa kuljetuspalvelujen osaamisala, 7) rakennusalan perustutkinnossa maarakennuskoneenkuljetuksen osaamisala, 8) maatalousalan perustutkinnossa eläinten hoidon osaamisala ja turkistalouden osaamisala, 9) metsäalan perustutkinnossa metsäkoneasennuksen osaamisala ja metsäkoneenkuljetuksen osaamisala sekä 10) sosi- ja terveysalan perustutkinnossa ensihoidon osaamisala. Mahdollisuus pääsäännöstä poiketen hakea perustutkintokoulutuksen sijasta suorittamaan perustutkinnon

osaamisalaa yhteishaussa ehdotettiin lausunnoilla olleessa asetusluonnoksessa poistettavaksi, jotta hakeutumiseen sovellettaisiin samoja sääntöjä kaikkien perustutkin-
tojen osalta. Lisäksi hakijalla olisi tällöin mahdollisuus kiinnittyä perustutkintokoulu-
tukseen, vaikka ei tulisikaan yhteishaussa valituksi tiettyyn osaamisalaan.

Voimassa olevan asetuksen 3 §:n 3 momentissa säädetään ammatillisista perustut-
kinnoista, joihin hakeuduttaessa opiskelijaksi voidaan ottaa myös koulutuksen järjes-
täjän päättämään muuhun kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun hakukohteeseen eli
ammatilliseen perustutkintoon tai perustutkinnon osaamisalaan. Säännöstä sovelle-
taan tutkintoihin, joissa opiskelijoiden erilaisia suuntautumistarpeita ja soveltuvuutta
ei ole katsottu voitavan ottaa riittävästi huomioon, jos valintayksikkönä on perustut-
kinto tai perustutkinnon osaamisala. Säännöksen perusteella valintayksikkönä on voi-
tu käyttää perustutkintoa tai osaamisalaa suppeampaa valintayksikköä, kuten ammat-
tialaa, tanssilajia, musiikin tyyliä tai tiettyä instrumenttia. Voimassa olevassa
säännöksessä mainitut tutkinnot ovat käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto, au-
diovisuaalisen viestinnän perustutkinto, kuvallisen ilmaisun perustutkinto, tanssialan
perustutkinto, musiikkialan perustutkinto sekä tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto.
Lausuntokierroksella olleessa asetusluonnoksessa ehdotettiin, ettei tällaiseen perus-
tutkintoa suppeampaan hakukohteeseen olisi yhteishaussa mahdollista hakea ja valita
opiskelijaa. Mahdollisuuden poistaminen edistäisi nopeampaa toisen asteen koulu-
tukseen siirtymistä ja selkeyttäisi koulutukseen hakeutumista koskevia säännöksiä.

Lausuntopalautteen perusteella mahdollisuus hakeutua perustutkintojen lisäksi myös
tiettyihin osaamisaloihin sekä osaamisalaa pienempiin kohteisiin ehdotetaan pysytet-
tävän. Säännöksen 2 momentissa ehdotetaan säädettävän, että poiketen siitä, mitä 1
momentissa säädetään, opiskelijat voitaisiin ottaa suorittamaan taideteollisuusalan
perustutkintoon kuuluvaa osaamisalaa, musiikkialan perustutkintoon kuuluvaa osa-
amisalaa, media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa kuvallisen ilmaisun
osaamisalaa sekä sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnossa ensihoidon osaamisalaa.
Mainitut osaamisalat edellyttävät hakijalta ominaisuuksia ja harjaantuneisuutta, jota
ei voida olettaa saavutettavan perustutkintokoulutuksen aikana. Lisäksi 3 momenttiin
ehdotetaan mainintaa siitä, että opiskelijat voidaan ottaa tanssialan tai musiikkialan
perustutkintokoulutukseen myös koulutuksen järjestäjän päättämään muuhun kuin 1
tai 2 momentissa tarkoitettuun hakukohteeseen. Tällä tarkoitetaan perustutkintoa tai
osaamisalaa tarkempaa hakukohtetta, kuten tanssin lajia taikka tiettyä soitinta.

Voimassa olevan asetuksen 3 §:n 4 momentissa säädetään mahdollisuudesta amma-
tillisen peruskoulutuksen hakukohteen yhteydessä opiskelijaksi ottamisesta myös lu-
kiolaissa (629/1998) tarkoitettuun lukiokoulutukseen. Säännöksen mukaan lukiokou-
lutukseen opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan tällöin opetusministeriön asetusta
opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006). Hakijan on tullut
täyttää sekä ammatillisen peruskoulutuksen valintaperusteet että lukiokoulutuksen
valintaperusteet, jotta hänet on voitu ottaa opiskelijaksi molempiin koulutuksiin sa-
massa hakukohteessa. Voimassa olevassa asetuksessa on lisäksi säädetty, että jos ha-
kija ei tule otetuksi opiskelijaksi momentissa tarkoitettussa yhdistetyssä hakukohtees-
sä sekä ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen että lukiokoulutuk-
seen, hänet otetaan opiskelijaksi siihen koulutukseen, johon hän opiskelijaksi ottami-
sen perusteiden mukaisesti tulee valituksi, ellei hakija hakemuksessaan ole toisin
pyytänyt. Tämä on käytännössä tarkoittanut sitä, että jos hakija on hakenut lukiokou-
lutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhdistettyyn hakukohteeseen, mutta edellytyk-

set ovat täyttyneet vain yhdistetyn hakukohteen toiseen kohteeseen, hakija on tullut valituksi yhdistetyn kohteen sijaan vain toiseen kohteesta, jollei hakija ole hakemuksessaan ilmoittanut, että haluaa tulla valituksi vain yhdistettyyn hakukohteeseen. Tämä on aiheuttanut tilanteita, joissa hakija on tullut valituksi erisisältöiseen kohteeseen, kuin on ollut tarkoitus, eikä hakijaa ole sen jälkeen enää voitu valita muuhun, alemman sijan hakutoiveeseen.

Lisäksi on havaittu, että yhteishaun yhteydessä on teknisistä syistä ollut hankalaa tehdä opiskelijavalinta yhtenä hakukohteena sekä ammatilliseen koulutukseen että lukiokoulutukseen noudattaen kummankin koulutusmuodon erillisiä opiskelijaksi ottamisen perusteita. Edellä mainituista syistä yhdistetyn hakukohteen käyttöä ehdotetaan asetuksessa selkeytettäväksi. Asetuksen 2 §:n 4 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että ammatillisen perustutkintokoulutuksen hakukohteen yhteydessä opiskelijoille tarjottaisiin mahdollisuutta myös lukiolaissa tarkoitetun lukiokoulutuksen tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että hakijat voisivat hakiessaan yhteishaussa ammatilliseen perustutkintokoulutukseen ilmoittaa kiinnostuksestaan lukio-opintojen suorittamiseen. Opiskelijavalinta tehtäisiin ammatillista perustutkintoa koskevien opiskelijaksi ottamisen perusteita vastaavasti ja opiskelijavalinnan jälkeen selvitetäisiin valittujen edellytykset lukio-koulutuksen suorittamiseen ja valittaisiin heidät mahdollisesti myös lukiokoulutukseen. Myös menettelytapa, jossa hakijat valitaan yhteishaussa ammatilliseen perustutkintokoulutukseen ja vasta tämän jälkeen selvitetään mahdollinen kiinnostus ja edellytykset lukiokoulutuksen, ylioppilastutkinnon tai yksittäisten lukio-opintojen suorittamiseen on ollut mahdollinen jo voimassa olevan asetuksen nojalla.

2 luku Perusopetuksen oppimäärän suorittaneiden opiskelijaksi ottaminen

3 § *Perusopetuksen oppimäärän suorittaneiden hakeutumisessa käytettävät todistukset*

Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin, että perusopetuksen oppimäärän suorittaneet käyttävät hakeutumisessa perusopetuksen päättötodistusta. Lukion oppimäärän suorittaneet eivät voisi käyttää hakeutumisessa perusopetuksen päättötodistusta, vaan käyttäisivät lukion päättötodistusta. Pykälä vastaisi voimassa olevan asetuksen 4 §:ää.

4 § *Valintakriteerit*

Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin perusopetuksen oppimäärän suorittaneiden opiskelijaksi ottamisen kriteereistä. Opiskelijaksi ottaminen suoritettaisiin hakijoiden valintapistemäärän ja hakijoiden esittämän hakutoivejärjestyksen perusteella.

Kriteerejä, joilla hakija saisi valintapisteitä yhteishaussa, ehdotetaan hakeutumismenettelyiden selkeyttämisen vuoksi vähennettäväksi. Hakijalle annettaisiin valintapisteitä 2 momentissa luetelluissa tapauksissa. Valintapisteitä annettaisiin 1) perusopetuksen oppimäärän tai muiden lueteltujen opintojen hakeutumivuonna tai sitä edeltävänä vuonna suorittamisesta, 2) yleisestä koulumenestyksestä, 3) painotettavista arvosanoista, 4) työkokemuksesta, 5) ammatillista koulutusta koskevasta ensimmäisestä hakutoiveesta ja 6) mahdollisesta pääsy- tai soveltuvuuskokeesta. Mainituin kriteerein hakija on saanut valintapisteitä myös voimassa olevan asetuksen perusteella.

Voimassa olevan ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita koskevan asetuksen mukaan hakija saa kahdeksan lisäpistettä, mikäli hänellä ei ole koulutukseen hakeutuessaan opiskelupaikkaa ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa. Asetusluonnoksessa ehdotetaan poistettavaksi nämä valintapisteet. Valintapisteet ilman koulutuspaikkaa oleville ovat aiheuttaneet menettelyä, jossa hakijat, joilla on jo opiskelupaikka, ovat eronneet oppilaitoksesta yhteishaun ajaksi saadakseen valintapisteitä toiseen koulutukseen hakeutumisessa.

Vailla opiskelupaikkaa olevien valintapisteiden tarkoituksena on ollut tukea peruskoulun päättävien siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Voimassa oleva koulutustakuu kuitenkin edellyttää, että kaikille peruskoulun päättävälle riittää koulutuspaikkoja toisen asteen koulutuksessa. Lisäksi koska suurin yhteishaussa ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien ryhmä on peruskoulun päättävät hakijat, eivät valintapisteet vailla opiskelupaikkaa oleville ole aiheuttaneet merkittävää hajautusta valintapisteiden jakautumisessa. Opetushallituksen toteuttamien koelaskelmien perusteella lisäpisteiden antaminen ei ole parantanut perusopetuksen päättäneiden koulutukseen pääsyä.

Lausuntokierroksella olleessa asetusluonnoksessa poistettavaksi ehdotettiin lisäksi painotettavista arvosanoista saatavat lisäpisteet. Voimassa olevan asetuksen mukaisesti hakija saa enimmillään kahdeksan lisäpistettä liikunnan, kuvataiteen, käsityön, kotitalouden ja musiikin arvosanojen perusteella. Tavoitteena on ollut tukea sellaisten hakijoiden koulutukseen pääsyä, joilla lukuaineiden keskiarvo on ollut heikompi ja taas vastaavasti taide- ja taitoaineiden arvosanat parempia.

Opetushallituksen tekemän tutkimuksen mukaan painotettavista arvosanoista saatavat pisteet eivät ole merkittävästi vaikuttaneet siihen, mihin hakukohteisiin hakijat ovat tulleet valituiksi. Asetusluonnoksesta saaduissa kommentteissa kuitenkin katsottiin, että signaali olisi väärä, jos painotettavista arvosanoista saatavat valintapisteet poistuisivat. Lisäksi aikataulua painotettavien arvosanojen poistamiseksi pidettiin peruskoulun oppilaiden kannalta liian nopeana. Tästä syystä painotetuista arvosanoista saatavat valintapisteet ehdotetaan pysytettävän nykytilaa vastaavasti.

Lausuntokierroksella olleessa asetusluonnoksessa ehdotettiin poistettavaksi myös työkokemuksesta, sukupuolesta ja urheilullisista ansioista saatavia valintapisteitä. Työkokemuksen perusteella on voinut saada 1–3 valintapistettä, riippuen työkokemuksen pituudesta. Suurin yhteishaussa ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien ryhmä on peruskoulun päättävät hakijat, joilla ei ole vielä työkokemusta. Aikuiset, joilla on työkokemusta, hakeutuvat ammatilliseen koulutukseen useammin suoraan koulutuksen järjestäjän kautta. Tästä huolimatta työkokemuksesta saatavat valintapisteet ehdotetaan pysytettävän nykytilaa vastaavasti valintaperusteena. Asetusluonnoksesta saaduissa kommentteissa katsottiin, että signaali olisi väärä, jos työkokemuspisteistä luovuttaisiin.

Sukupuolen perusteella annettavia valintapisteitä ehdotetaan poistettavaksi, koska tasa-arvovaltuutettu on 17.1.2013 antamassaan lausunnossa (Dnro TAS 226/2013) todennut, ettei koulutusalojen välillä vallitseva segregatio ole perusteltu syy naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986), jäljempänä *tasa-arvolaki*, mukaisten positiivisten erityistointien käyttämiselle. Vaikka tasa-arvovaltuutettu piti lausunnossaan tärkeinä toimenpiteitä, joilla voimakkaasti segregoituneiden koulu-

tusalojen houkuttelevuutta lisättäisiin, tasa-arvovaltuutettu kuitenkin katsoi, että valintapisteiden antaminen sukupuolen perusteella on ongelmallista tasa-arvolain kannalta. Lisäksi urheilullisten ansioiden perusteella annettavat lisäpisteet ehdotetaan poistettaviksi, sillä urheilijoille suunnattuun ammatilliseen perustutkintokoulutukseen hakeutuminen siirtyisi jatkuvaan hakuun.

5 § *Valintapisteiden laskeminen*

Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin valintapisteiden laskemisesta. Hakijat asetettaisiin nykytilaa vastaavasti järjestykseen 4 §:ssä säädettyihin valintakriteereihin perustuviin valintapisteistä koostuvan yhteispistemäärän mukaisesti. Saman pistemäärän saaneet hakijat asetettaisiin järjestykseen seuraavien perusteiden mukaisesti: 1) hakotoivejärjestys, 2) mahdollisesta pääsy- tai soveltuvuuskokeesta saatava pistemäärä, 3) koulumenestys ja 4) painotettavat arv sanat. Menettely vastaisi nykytilaa. Samoin nykytilaa vastaavasti, jos hakijoiden valintapistemäärä olisi yhtä suuri sen jälkeen, kun hakijat on asetettu järjestykseen säädetyllä tavalla, opiskelijaksi ottaminen tapahtuisi satunnaisjärjestyksessä.

6 § *Valintapisteet perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta*

Säännöksessä säädettäisiin valintapisteistä, jotka hakija saisi perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta. Voimassa olevan 8 §:n mukaan hakijalle, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutumisvuonna tai hakuajan päättymistä edeltävän kuuden kuukauden aikana, annetaan kuusi valintapistettä. Valintapisteiden tarkoituksena on kohdentaa aloituspaikkoja perusopetuksen päättäneille nuorille, jotka hakevat toisen asteen opiskelupaikkaa ensimmäistä kertaa. Perusopetuksen oppimäärä suoritetaan pääsääntöisesti kevätlukukauden lopussa, joten perusopetuksen keväällä päättänyt nuori on voinut saada säännöksen mukaiset valintapisteet kyseisen vuoden keväällä suoritettavassa yhteishaussa.

Poikkeustilanteissa perusopetuksen oppimäärä voi tulla suoritetuksi myös muuna ajankohtana kuin kevätlukukauden päätteeksi. Jos hakija on suorittanut perusopetuksen oppimäärän esimerkiksi vuoden lopussa, hakija on saanut lisäpisteet myös suorittuaan perusopetuksen oppimäärän hakuajan päättymistä edeltävän kuuden kuukauden aikana.

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että hakijalle, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän ammatilliseen perustutkintokoulutukseen hakeutumisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna, annetaan 6 valintapistettä.

Ehdotettu muutos varmistaisi sen, että hakijalla olisi mahdollisuus lisäpisteiden saamiseen yhteishaussa vähintään yhden kerran myös silloin, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu kalenterivuoden aikana myöhemmin kuin kevätlukukauden päätteeksi. Lisäksi ehdotettu muutos varmistaisi, että hakija, joka on kevätlukukauden päätteeksi suorittanut perusopetuksen oppimäärän, mutta ei saman kevään yhteishaussa hae tai tule valituksi koulutukseen, saa valintapisteet vielä seuraavan vuoden yhteishaussa. Muutoksella varmistettaisiin, että jokaiselle perusopetuksen päättäneelle ja vailla ammatillista koulutusta olevalle löytyy koulutuspaikka.

Nykytilasta poiketen, tämän säännöksen mukaiset valintapisteet olisivat vaihtoehtoisia 7 §:n perusteella muista suoritetuista opinnoista saatavien valintapisteiden kanssa.

7 § Valintapisteet muista suoritetuista opinnoista

Ehdotetun säännöksen perusteella hakija saisi valintapisteitä hakeutumisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna suoritetusta vähintään 1 100 tunnin laajuisen lisäopetuksen, vähintään 30 osaamispisteen laajuisen ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai sitä vastaavan aiemman koulutuksen, vähintään 28 opiskelijaviikon laajuisen kansanopiston linjan tai vähintään 25 kurssia sisältävän maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen suorittamisesta. Vähintään 28 opiskelijaviikon laajuinen kansanopiston linja vastaisi voimassa olevassa säännöksessä tarkoitettua lukuvuoden mittaista linjaa, mutta epäselvyyksien välttämiseksi pituus tarkennettaisiin 28 opiskelijaviikkoon. Säännöksestä poistettaisiin koulutukset, joita ei enää järjestetä.

Valintapisteet muista suoritetuista opinnoista parantavat valmentaviin ja valmistaviin koulutuksiin osallistuneiden mahdollisuuksia tulla valituksi hakemaansa koulutukseen. Esitys myös kannustaisi osallistumaan muihin opintoihin, mikäli hakija ei tule valituksi tutkintotavoitteiseen koulutukseen tai mikäli hakijan edellytykset siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen eivät ole riittävät. Ilman koulutuspaikkaa jääneet hakijat saataisiin muiden aktiivitoimenpiteiden piiriin. Lisäksi valmentavilla koulutuksilla voidaan vähentää tutkintotavoitteisen koulutuksen alkuvaiheen keskeyttämistä.

Vastaavasti kuin valintapisteitä perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta, valintapisteitä muista suoritetuista opinnoista saisi niistä opinnoista, jotka olisi suoritettu ammatilliseen koulutukseen hakeutumisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna. Tämä poikkeaisi nykytilasta, sillä voimassa olevassa asetuksessa valintapisteiden saamiselle ei ole ollut aikarajaa. Ehdotettu muutos kannustaisi nopeaan koulutukseen hakeutumiseen esimerkiksi valmentavan koulutuksen jälkeen.

Nykytilasta poiketen, tämän säännöksen mukaiset valintapisteet olisivat vaihtoehtoisia 6 §:n perusteella perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta saatavien valintapisteiden kanssa.

8 § Valintapisteet yleisestä koulumenestyksestä

Ehdotettu säännös vastaisi pääosin voimassa olevaa 10 §:ää. Nykytilaa vastaavasti koulumenestyksestä annettaisiin pisteitä aritmeettisen keskiarvon perusteella kahden desimaalin tarkkuudella luetelluissa oppiaineissa. Opiskelijaksi ottamisessa otettaisiin nykytilaa vastaavasti huomioon sellaiset yhteisiin oppiaineisiin kuuluvat valinnaisaineet, jotka arvostellaan numeroin ja joiden oppimäärän laajuus on vähintään kaksi vuosiviikkotuntia perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 aikana. Jos hakijalla olisi arvosana useammasta samaan yhteiseen oppiaineeseen kuuluvasta vähintään kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineesta, laskettaisiin näiden arvosanojen aritmeettinen keskiarvo. Yhteisen aineen arvosanasta ja siihen kuuluvan valinnaisaineen tai valinnaisaineiden keskiarvosta määräytyisivät hakijan kyseisestä aineesta saamat valintapisteet.

Nykytilaa vastaavasti perusopetuksen oppimäärän suorittaneet käyttäisivät hakeutumisessa perusopetuksen päättötodistusta eli valintapisteet annettaisiin perusopetuksen päättötodistuksen perusteella. Korotetut arvosanat otettaisiin huomioon jos niistä on opetuksen järjestäjän antama todistus.

Perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä tarkoitettuun opetukseen ei kuitenkaan sisälly taide- ja taitoaineita, minkä vuoksi ehdotetussa säännöksessä olisi nykytilaa vastaavasti maininta siitä, että jos hakija on suorittanut perusopetuksen oppimäärän perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuna opetuksena, otettaisiin huomioon perusopetuksen erotodistuksen liikunnan, kuvataiteen, käsityön, kotitalouden ja musiikin arvosanat, jollei näitä arvosanoja ole perusopetuksen päättötodistuksessa. Tätä säännöstä sovellettaisiin silloin, kun hakija on keskeyttänyt perusopetuksen oppimäärän suorittamisen oppivelvollisena, mutta suorittanut sen myöhemmin. Voimassa olevan 10 §:n 5 momentin muotoilu aikuiskoulutuksesta ehdotetaan viittaamaan perusopetuslain 46 §:ään. Samoin kuin korotetut arvosanat, perusopetuksen erotodistuksen liikunnan, kuvataiteen, käsityön, kotitalouden ja musiikin arvosanat otettaisiin huomioon jos niistä on opetuksen järjestäjän antama todistus.

Yleisen koulumenestyksen arvosanojen perusteella annettaisiin 0—16 valintapistettä.

9 § *Valintapisteet painotettavista arvosanoista*

Säännös vastaisi voimassa olevaa 11 §:ää painotettavista arvosanoista saatavista valintapisteistä. Säännöksen 1 momentin mukaan perusopetuksen oppimäärän suorittaneilla otettaisiin huomioon perusopetuksen päättötodistuksen arvosanat liikunnassa, kuvataiteessa, käsityössä, kotitaloudessa ja musiikissa. Kolmesta parhaasta edellä mainitusta aineesta lasketaan niiden aritmeettinen keskiarvo. Painotettujen arvosanojen perusteella annettaisiin 0—8 valintapistettä.

Jos hakija on suorittanut perusopetuksen oppimäärän perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuna opetuksena, otetaan perusopetuksen erotodistuksen liikunnan, kuvataiteen, käsityön, kotitalouden ja musiikin arvosanat huomioon, jollei näitä ole perusopetuksen päättötodistuksessa.

Jos hakija ei ole opiskellut perusopetuksessa lainkaan painotettavia aineita, voitaisiin nykytilaa vastaavasti käyttää painotettavien arvosanojen keskiarvona 8 §:ssä säädetyn mukaisesti laskettua yleisen koulumenestyksen keskiarvoa. Valintapisteet määriteltäisiin 9 §:n 3 momentissa säädetyn pisteytysasteikoin mukaisesti. Säännöksen 5 momenttia sovelletaan sen sanamuodon mukaisesti vain silloin, jos hakija ei ole ollenkaan opiskellut painotettavia aineita perusopetuksessa. Käytännössä 5 momenttia sovellettaisiin sellaisiin hakijoihin, jotka eivät ole olleet oppivelvollisia ja ovat suorittaneet koko perusopetuksen oppimäärän aikuisina.

10 § *Valintapisteet työkokemuksesta*

Säännös vastaisi pääosin voimassa olevaa 12 §:ää työkokemuksesta saatavista valintapisteistä. Nykytilaa vastaavasti valintapisteitä saisi työkokemuksesta, työpajatoimintaan osallistumisesta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuun työvoimakoulutukseen liittyvään työssäoppimisjaksoon osallistumisesta sekä oppisopimuskoulutuksesta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalve-

lusta annetussa laissa tarkoitettusta työelämävalmennuksesta ei olisi asetuksessa enää mainintaa, koska valtioneuvoston asetuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (1073/2012) säädetään, että valmennuksen enimmäiskestot ovat 50 tunnista 40 päivään, riippuen mistä valmennuksesta on kysymys. Samoin työharjoittelun sijaan säädetäisiin työvoimakoulutukseen liittyvään työssäoppimisjaksoon osallistumisesta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain terminologian mukaisesti. Työkokemuksesta voisi saada 1—3 valintapistettä.

11 § *Valintapisteet hakutoiveen perusteella*

Säännöksen mukaan hakijalle, joka on asettanut ensimmäiseksi hakutoiveeksi ammatillisen perustutkinnon, annettaisiin 2 pistettä kyseisestä hakutoiveesta. Säännös vastaisi nykytilaa. Tällä tuettaisiin sitä, että hakija voisi päästä ensisijaisesti hakemaansa hakukohteeseen ja toisaalta sitä, että koulutukseen tulisivat valituiksi motivoituneimmat hakijat.

12 § *Valintapisteet pääsy- ja soveltuvuuskokeesta*

Asetuksen 12 §:ssä säädettäisiin pääsy- ja soveltuvuuskokeesta ja niistä saatavista valintapisteistä. Säännös vastaisi pääosin nykytilaa. Pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen tulisi nykytilaa vastaavasti kutsua kaikki hakijat. Kaikkien hakijoiden kokeisiin kutsumisen tavoitteena on antaa kaikille hakijoille mahdollisuus osoittaa osaamistaan ja motivoituneisuuttaan ja näin edistää sellaisten motivoituneiden ja käytännöllisesti suuntautuneiden hakijoiden koulutukseen pääsyä, joilla on heikko perusopetuksen päättötodistus.

Poikkeuksena nykytilasta säännöksessä todettaisiin, että opiskelijaksi ei voida valita hakijaa, joka ei osallistu pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen. Tällä osaltaan varmistettaisiin, että motivoituneet hakijat valittaisiin koulutukseen ja pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin liittyvää hallinnollista työtä vähennettäisiin.

Nykytilaa vastaavasti, jos hakija olisi esittänyt hakemuksessaan hakutoiveina useita vastaavia ammatillisen peruskoulutuksen hakukohteita eli samoja ammatillisia perustutkintoja, hänet kutsuttaisiin pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen kunkin vastaavan hakukohteen järjestyksessä ensimmäiseen hakutoiveeseen. Koulutuksen järjestäjän tästä pääsy- tai soveltuvuuskokeesta antamaa pistemäärää käytettäisiin tällöin myös muun koulutuksen järjestäjän vastaavassa hakukohteessa. Säännöksen tavoitteena on sen mahdollistaminen, että hakijan ei tarvitse osallistua useiden eri koulutuksen järjestäjien pääsy- tai soveltuvuuskokeisiin pyrkiessään samaan koulutukseen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:ssä säädetään esteettömyydestä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:ssä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä. Lain 40 §:n mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos lain 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Lain 81 §:ssä tarkoitetaan ns. SORA-tutkintoja, joihin liittyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Niin kutsutuissa SORA-tutkinnoissa tulee lakisääteisesti arvioida hakijan terveydentilaa ja toimintakykyä opiskelijavalinnan yhteydessä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 41 §:n 1 momentin mukaan hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot, kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista. Pääsääntöisesti tämä on tapahtunut siten, että hakija ilmoittaa hakemuksessa oman arvionsa siitä, aiheuttaako hänen terveydentilansa mahdollisen esteen opiskelijaksi ottamiselle. Hakijan ilmoituksen perusteella koulutuksen järjestäjä voi pyytää hakijaa toimittamaan tarkemman selvityksen, kuten lääkärintodistuksen terveydentilastaan ja sen aiheuttamista mahdollisista esteistä opiskelijaksi ottamiselle. Kuten nykyisin, henkilön soveltumattomuus tutkinnon suorittamiseen voi ilmetä muillakin tavoin esimerkiksi opintojen edetessä.

Koulutuksen järjestäjä arvioi, onko hakijalla mainittujen säännösten perusteella edellytykset tutkintokoulutukseen osallistumiseen ja tutkinnon suorittamiseen. SORA-tutkinnoissa hakija voidaan suoraan lain nojalla jättää valitsematta koulutukseen, jos hän ei täytä terveydentilalle ja toimintakyvylle asetettuja vaatimuksia. Terveydentilan ja toimintakyvyn arviointi ei edellytä pääsy- tai soveltuvuuskokeiden järjestämistä, mutta asetuksen nojalla koulutuksen järjestäjä voi halutessaan järjestää kokeen. Pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0 pistettä saanut hakija ei automaattisesti karsiudu vaan voi tulla valituksi hakukohteeseen. SORA-tutkinnoissa pääsy- tai soveltuvuuskoetta voidaan kuitenkin käyttää tapana selvittää hakijan soveltuvuus ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:ssä säädetyllä tavalla olla valitsematta opiskelijaksi sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Ehdotetun säännöksen mukaan pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella koulutuksen järjestäjä antaisi hakijalle 0—10 valintapistettä. Nolla valintapistettä pääsy- tai soveltuvuuskokeesta ei kuitenkaan tarkoittaisi automaattisesti hakijan valitsematta jäämistä, vaan hakija voitaisiin valita koulutukseen, jos hakijan saamat muut valintapistet riittäisivät opiskelijavalintaan. Tämä vastaa nykytilaa ja osaltaan varmistaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n säännöstä siitä, että hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle.

Poikkeuksena olisivat jatkossakin 13 §:ssä säädetyt taiteellisia tai liikunnallisia ominaisuuksia edellyttävät alat, joissa koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että opiskelijaksi ottaminen tehdään pelkän pääsy- tai soveltuvuuskokeen pistemäärän perusteella. Jos opiskelijaksi ottaminen tehdään pelkän pääsy- tai soveltuvuuskokeen pistemäärän perusteella, ilman valintapistettä jäävä opiskelija tulee aina käytännössä hylätyksi.

Myös muissa kuin taiteellisia tai liikunnallisia ominaisuuksia edellyttävissä tutkinnoissa järjestetään runsaasti pääsy- ja soveltuvuuskokeita. Näissä tutkinnoissa ei kuitenkaan yleensä voida katsoa olevan sellaisia hakijan ominaisuuksiin liittyviä vaatimuksia, joiden puuttuessa hakija tulisi ehdottomasti jättää valitsematta koulutukseen. Pääsy- tai soveltuvuuskokeen käyttämisen tarkoituksena tulisikin olla soveltuvuuden ja motivaation käyttäminen yhtenä valintaperusteena, mutta ei ainoana opiskelijavalinnan ratkaisevana tekijänä. Lisäksi sovellettaisiin säännöstä, jonka mukaan koulu-

tuksen järjestäjän on tiedotettava hakijoille etukäteen, minkälaisista osista pääsy- tai soveltuvuuskoe muodostuu ja miten kokeen eri osat pisteytetään.

13 § *Opiskelijaksi ottaminen pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella*

Ehdotettu säännös opiskelijaksi ottamisesta pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella vastaisi osittain nykytilaa. Koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että otettaessa opiskelijoita taideteollisuusalan perustutkintoon, media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkintoon, tanssialan perustutkintoon, musiikkialan perustutkintoon, sirkusalan perustutkintoon, lentokoneasennuksen perustutkintoon, liikunnanohjauksen perustutkintoon tai sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnossa ensihoidon osaamisalalle, opiskelijaksi ottaminen tehdään koulutuksen järjestäjän oman pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella. Kyseiset perustutkinnot ja osaamisalat ovat sellaisia, joissa edellytetään erityisiä taiteellisia tai liikunnallisia ominaisuuksia. Tutkintorakenteeseen tehdyt muutokset huomioiden ehdotettu säännös vastaisi nykytilaa.

Ehdotettu säännös soveltamatta jätettävistä säännöksistä vastaisi voimassa olevaa käytäntöä. Opiskelijavalinnan perusteena ei sovellettaisi mainittuja asetuksen säännöksiä, joissa säädetään muiden seikkojen kuin pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella annettavista valintapisteistä.

Opiskelijaksi ottamisessa ei sovellettaisi asetuksen 3 §:ää, jossa säädetään hakeutumisessa käytettävistä todistuksista, koska opiskelijaksi ottaminen tehtäisiin pelkästään pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella. Opiskelijaksi ottamisessa sovellettaisiin kuitenkin säännöstä, jonka mukaan opiskelijaksi ottaminen suoritetaan hakijoiden valintapistemäärän ja hakijoiden esittämän hakutoivejärjestyksen perusteella. Lisäksi sovellettaisiin soveltuvien osin säännöstä, jonka mukaan saman pistemäärän saaneet hakijat asetetaan järjestykseen ensisijaisesti hakutoivejärjestyksen perusteella ja jonka mukaan tämän jälkeen opiskelijaksi ottaminen tapahtuu satunnaisjärjestyksessä.

Opiskelijaksi ottaminen koulutuksen järjestäjän oman pääsy- tai soveltuvuuskokeesta annettavan pistemäärän perusteella tarkoittaisi käytännössä myös sitä, että opiskelijaksi ottamisessa ei sovellettaisi säännöstä, jonka mukaan hakija kutsutaan pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen vain kunkin vastaavan hakukohteen järjestyksessä ensimmäiseen hakutoiveeseen ja koulutuksen järjestäjän pääsy- tai soveltuvuuskokeesta antamaa pistemäärää käytetään myös muissa vastaavissa hakukohteissa. Ei ole perusteltua, että valintapisteet siirtyisivät silloin, kun valinta suoritetaan koulutuksen järjestäjän oman pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella.

Pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen olisi kuitenkin kutsuttava kaikki hakijat. Koulutuksen järjestäjä antaisi hakijalle pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0—10 valintapistettä. Jos hakijalle annettaisiin pääsy- tai soveltuvuuskokeesta nolla valintapistettä, hakija jäisi käytännössä aina valitsematta, koska valinnassa ei käytetä muita valintapisteitä. Lisäksi sovellettaisiin säännöstä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän on tiedotettava hakijoille etukäteen, minkälaisista osista pääsy- tai soveltuvuuskoe muodostuu ja miten kokeen eri osat pisteytetään.

3 luku Lukion oppimäärän suorittaneiden opiskelijaksi ottaminen

14 § *Lukion oppimäärän suorittaneiden hakeutumisessa käytettävät todistukset*

Pykälässä säädettäisiin lukion oppimäärän suorittaneiden hakeutumisessa käytettävistä todistuksista. Lukion oppimäärän suorittanut käyttäisi nykytilaa vastaavasti hakeutumisessa lukion päättötodistusta tai suoritetusta International Baccalaureate -tutkinnosta (IB), Eurooppalaisesta ylioppilastutkinnosta (EB) tai Reifeprüfung-tutkinnosta (RP) saatua todistusta. Ehdotetun 3 §:n perusteella lukion oppimäärän suorittanut ei voisi käyttää hakeutumisessa peruskoulun päättötodistusta. Edellä tarkoitettujen IB-, EB- ja RP-tutkintojen päättötodistusten arvosanat muunnettaisiin nykytilaa vastaavien taulukoiden avulla vastaamaan lukion päättötodistuksen arvosanoja. Korotetut arvosanat otettaisiin huomioon, jos niistä on opetuksen järjestäjän antama todistus.

15 § *Valintakriteerit*

Pykälässä säädettäisiin lukion oppimäärän suorittaneiden opiskelijaksi ottamisesta, joka nykytilaa vastaavasti suoritettaisiin hakijoiden valintapistemäärän ja hakijoiden esittämän hakutoivejärjestyksen perusteella. Lukion oppimäärän suorittaneelle hakijalle annettaisiin pisteitä 1) yleisestä koulumenestyksestä, 2) työkokemuksesta, 3) ammatillista koulutusta koskevasta ensimmäisestä hakutoiveesta ja 4) mahdollisesta pääsy- tai soveltuvuuskokeesta. Näiden perusteella hakija on saanut valintapisteitä myös voimassa olevan asetuksen perusteella.

Poistettavaksi ehdotetaan valintapisteitä sukupuolen perusteella, samoin perustein, kuin edellä ehdotetun 4 §:n osalta. Urheilullisten ansioiden perusteella annettavat lisäpisteet poistuisivat, sillä urheilijoille suunnattuun ammatilliseen perustutkintokoulutukseen haku siirtyisi jatkuvaan hakuun.

16 § *Valintapisteiden laskeminen*

Pykälässä säädettäisiin valintapisteiden laskemisesta. Hakijat asetettaisiin opiskelijaksi ottamisessa järjestykseen valintakriteereihin perustuvista valintapisteistä koostuvan yhteispistemäärän mukaisesti. Saman pistemäärän saaneet hakijat asetettaisiin järjestykseen 1) hakutoivejärjestyksen, 2) mahdollisesta pääsy- tai soveltuvuuskokeesta saatavan pistemäärän ja 3) koulumenestyksen perusteella. Jos hakijoiden valintapistemäärä olisi yhtä suuri tämän jälkeen, opiskelijaksi ottaminen tapahtuu satunnaisjärjestyksessä. Säännös vastaisi nykytilaa.

17 § *Valintapisteet yleisestä koulumenestyksestä*

Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevaa 20 §:ää. Nykytilaa vastaavasti koulumenestyksestä annettaisiin pisteitä aritmeettisen keskiarvon perusteella kahden desimaalin tarkkuudella luetelluissa oppiaineissa. Korotetut arvosanat otettaisiin huomioon, jos niistä on opetuksen järjestäjän antama todistus.

18 § *Valintapisteet työkokemuksen, hakutoiveen sekä pääsy- tai soveltuvuuskokeiden perusteella*

Pykälässä säädettäisiin lukion oppimäärän suorittaneille annettavista valintapisteistä. Otettaessa lukion oppimäärän suorittaneita ammatilliseen perustutkintokoulutukseen,

sovellettaisiin työkokemuksen, hakutoiveen sekä pääsy- tai soveltuvuuskokeiden osalta, mitä asetuksen 10—13 §:ssä säädetään.

4 luku Koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuva valinta

19 § *Koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan käyttöala*

Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan käytöstä. Käyttöala olisi nykytilaa vastaava ja harkintaan perustuvaa valintaa voitaisiin käyttää siitä riippumatta, onko koulutus mukana ammatillisen koulutuksen ja luokikoulutuksen yhteishakujärjestelmässä vai ei.

20 § *Koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan perusteet*

Säännökseen koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan perusteista ehdotetaan lisättäväksi uusi valintaperuste, tutkinnon suorittamiseen riittämätön tutkintokielen kielitaito. Muiden perusteiden osalta säännös vastaisi voimassa olevan asetuksen 23 §:ää. Koulutuksen järjestäjä voisi opiskelijan henkilöön liittyvien syiden perusteella ottaa enintään 30 prosenttia kuhunkin hakukohteeseen otettavista opiskelijoista opiskelijan saamasta valintapistemäärästä riippumatta. Tällaisia opiskelijan henkilöön liittyviä syitä olisivat oppimisvaikeudet, tutkinnon suorittamiseen riittämätön tutkintokielen kielitaito, sosiaaliset syyt sekä koulutodistusten puuttuminen tai todistusten vertailuvaikeudet. Vertailuongelmia syntyy esimerkiksi jos hakijalla on ulkomailla suoritettu perusopetus.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:n mukaan järjestämisluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielistä. Koulutuksen järjestäjä antaa opetusta määrättyillä opetuskielillä, joita voivat olla suomi, ruotsi tai saame. Koulutuksen järjestäjä voi olla myös kaksikielinen, jolloin opetuskielenä on suomi ja ruotsi. Järjestämisluvassa määrätyn opetuskielen lisäksi koulutuksen järjestäjä voi antaa opetusta toisella kotimaisella kielellä, saamenkielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai vieraalla kielellä. Tutkinto suoritetaan järjestämisluvassa määrättyllä tutkintokielellä, joka on opetuskieli tai järjestämisluvassa tutkinnoittain määrätty muu kieli.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa hakija, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän tai jolla koulutuksen järjestäjä muutoin katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. Ehdotuksella turvattaisiin maahanmuuttajien ja muiden kotimaisia kieliä taitamattomien mahdollisuudet päästä ammatillisen koulutuksen piiriin. Kielellisten valmiuksien kehittymistä voidaan tukea opintojen aikana esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvaihtumien tukevien opintojen avulla. Opiskeluvaihtumien tukevien opintojen tarkoituksena on, että opiskelija hankkii sellaista yksilöllisiin tarpeisiinsa perustuvaa osaamista, joka antaa hänelle edellytykset osallistua tutkintokoulutukseen ja osoittaa osaamisensa näytössä tai muulla tavoin. Opintoihin voi sisältyä kielikoulutusta, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen tutkintoon liittyvässä suomen- tai ruotsinkielen sanastossa tai ammattiin liittyvässä kielen käytön tavoissa, joita voivat olla esimerkiksi ammatille tyypilliset tavat esittää tai tuottaa kirjallista aineistoa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n edellytystä riittävästä edellytyksistä tavoitteena olevan tutkinnon suorittamiseen voi siis koulutuksen

aikana tukea oppimisvalmiuksia tukevien opintojen avulla. Maahanmuuttajien osalta tavoitteena olevan tutkinnon suorittamisen edellytysten arviointi kielitaidon osalta painottuisi arvioon kielitaidosta siinä vaiheessa, kun tutkinto suoritetaan. Näin ollen koulutukseen valittaessa kielitaitovaatimuksen olisivat joustavammat ja kielitaito kehittyisi koulutuksen aikana.

Ehdotetulla säännöksellä vahvistettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 39 §:n säännöstä, jonka mukaan opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Samoin perustuslain 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Kun opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä ovat riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen, joita edellytyksiä voidaan vahvistaa koulutuksen aikana, tulee maahanmuuttajille tarjota toimiva väylä ammatilliseen koulutukseen yhteishaussa. Hakijan koulutustarve tulisi aina arvioida ja ottaa huomioon, kun valintapistemäärästä poiketaan ja harkintaan perustuvaa valintaa käytetään.

Ehdotettu säännös lisäisi maahanmuuttajille, jotka eivät ole suorittaneet perusopetusta Suomessa, yhden lisäkanavan opetukseen pääsyyn. Harkintaan perustuvan valinnan lisäksi maahanmuuttajat voisivat hakeutua tutkintokoulutukseen myös jatkuvan haun kautta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 §:n mukaan jatkuvan haun valinnan hakuajoista ja -menettelyistä päättää koulutuksen järjestäjä. Myös jatkuvassa haussa on noudatettava 38 §:ää opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä 39 §:ää yhdenvertaisista valintaperusteista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee tukemaan koulutuksen järjestäjiä strategiarahoituksella vieraskielisten ammatilliseen koulutukseen pääsyn turvaamisessa. Oppimisvalmiuksia tukevien opintojen rahoituskerrointa korotetaan tukemaan ammatillisen koulutuksen ja kieliopintojen yhdistämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa tarvittaessa koulutuksen järjestäjiä vuotuisilla suoritepäätöksillä suuntaamaan koulutustarjontansa siten, että se vastaa maahanmuuttajien koulutustarpeeseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee seuraamaan tarkasti maahanmuuttajien koulutukseen pääsyä.

5 luku Erinäiset säännökset

21 § *Opiskelijaksi ottamisen perusteista poikkeaminen*

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen tutkintojen kehittämiseksi voidaan järjestää määräaikaista kokeiluja, joiden enimmäispituus on kuusi vuotta. Kokeiltavista tutkinnoista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Käytännössä päätös kokeiltavasta tutkinnosta tehdään lisäämällä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettyyn tutkintorakenteeseen kokeiltava tutkinto määräajaksi. Nykytilaa vastaavasti ehdotetun asetuksen mukaisista opiskelijaksi ottamisen perusteista voitaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä tarvittaessa poiketa otettaessa opiskelijoita koulutukseen, jonka järjestämiseen on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n mukainen kokeilulupa.

6 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

22 § Voimaantulo

Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulon ajankohdasta. Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018 eli samaan aikaan kuin laki ammatillisesta koulutuksesta.

Asetuksen 2 momentissa säädettäisiin, että asetusta sovellettaisiin 1 päivänä elokuuta 2018 tai sen jälkeen alkavaan perustutkintokoulutukseen, johon hakeudutaan valtakunnallisessa hakumenettelyssä. Käytännössä tämä tarkoittaisi pääsääntöisesti, että asetusta sovellettaisiin ensimmäisen kerran keväällä 2018 toteutettavassa yhteishaussa, jossa hakeuduttaisiin syksyllä 2018 alkaviin ammatillisiin perustutkintokoulutuksiin.

Ennen 1 päivänä elokuuta 2018 alkaviin perustutkintokoulutuksiin, joihin hakeudutaan valtakunnallisessa hakumenettelyssä, sovellettaisiin kuitenkin tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä eli valintaperusteasetusta 4/2013. Tällä tarkoitettaisiin käytännössä esimerkiksi syksyllä 2017 toteutettavia erillishakuja keväällä 2018 alkaviin perustutkintokoulutuksiin sekä syksyllä 2017 toteutettavia kevään 2017 yhteishaun lisähakuja, joilla täytetään vapaaksi jääneitä paikkoja syksyllä 2017 alkaviin koulutuksiin.

Voimassa olevaa valintaperusteasetusta on sovellettu, kun hakijat ovat hakeutuneet koulutukseen ns. suorahauulla ottamalla yhteyttä suoraan koulutuksen järjestäjään koulutukseen hakeutuakseen. Kuten 1 §:ssä säädetään, nyt ehdotettua valintaperusteasetusta ei sovellettaisi jatkuvassa haussa. Asetuksen voimaan tullessa 1 päivänä tammikuuta 2018 jatkuvaan hakuun ei sovellettaisi ehdotettua valintaperusteasetusta vaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä. Näin ollen ehdotettu 22 §:n 2 momentti ei koskisi jatkuvaa hakua vaan ainoastaan valtakunnallisia hakumenettelyjä.

23 § Opetuskielen riittävää taitoa koskeva siirtymäsäännös

Pykälässä säädettäisiin opetuskielen riittävää taitoa koskevasta siirtymäsäännöksestä. Säännöksen mukaan hakijalla katsottaisiin olevan riittävät edellytykset hakukohteen edellyttämän osaamisen hankkimiseen ja tutkinnon suorittamiseen tutkintokielellä, jos koulutuksen järjestäjä on ennen tämän asetuksen voimaantuloa katsonut hakijan opetuskielen taidon riittäväksi tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Tällä tarkoitettaisiin voimassa olevan asetuksen 24 ja 24 a §:ää, joissa säädetään opetuskielen hallinnan osoittamisesta ja valtakunnallisesta kielikokeesta. Hakijalla katsottaisiin olevan riittävät edellytykset hakukohteen edellyttämän osaamisen hankkimiseen ja tutkinnon suorittamiseen tutkintokielellä, jos koulutuksen järjestäjä olisi ennen tämän asetuksen voimaantuloa todennut hakijan täyttävän jonkin voimassa olevan asetuksen 24 §:n edellytyksistä tai jos hakija olisi ennen tämän asetuksen voimaantuloa hyväksytysti suorittanut voimassa olevan asetuksen 24 a §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen kielikokeen.

6 Vaikutukset

Valintaperusteasetukseen ehdotetuilla muutoksilla selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin yhteishakua ja siinä saatavia valintapisteitä. Yhteishaun tavoitteena olisi edelleen taata jokaiselle peruskoulun päättäneelle koulutuspaikka lukioissa tai ammatillisessa koulutuksessa.

Opetushallitus toteutti koelaskelmia esitettyjen opiskelijaksi ottamisen perusteita koskevien muutosten vaikutuksista opiskelijavalintaan. Tavoitteena oli selvittää muutosten vaikutukset erityisesti perusopetuksen hakeutumisvuonna päättäneiden koulutukseen pääsyyn. Koelaskelmat toteutettiin vuoden 2016 opiskelijavalinta-aineistolla, jolloin voitiin selvittää, kuinka moni vuonna 2016 valituksi tullut olisi tullut valituksi uusilla valintaperusteilla.

Opetushallituksen tekemien koelaskelmien perusteella lisäpisteiden antaminen ilman koulutuspaikkaa oleville ei ole juurikaan vaikuttanut perusopetuksen hakeutumisvuonna päättäneiden koulutukseen pääsyyn. Kevään 2016 yhteishaussa opiskelupaikan ammatillisessa peruskoulutuksessa sai 25 625 perusopetuksen hakeutumisvuonna päättäneitä. Poistettaessa vailla opiskelupaikkaa olevien lisäpisteet laskennasta, koulutukseen olisi päässyt 25 556 perusopetuksen hakeutumisvuonna päättäneitä hakijaa, eli noin 0,3 prosenttia vähemmän.

Ehdotuksessa poistettaisiin velvollisuus käyttää valtakunnallista kielikoetta sekä poistettaisiin opetuskielen hallinnan osoittamisen tarkka määritelmä. Koska koulutuksen järjestäjä voisi jatkossa vapaammin määritellä ja selvittää hakijan tutkintokielen hallinnan, muutosehdotus parantaisi erityisesti maahanmuuttajien asemaa ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutumisessa ja työelämään siirtymisessä. Koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan edellytyksiin lisättäisiin uutena perusteena hakijan tutkinnon suorittamiseen riittämätön tutkintokielen kielitaito. Ehdotukset varmistaisivat maahanmuuttajille sujuvamman pääsyn ammatilliseen koulutukseen.

Ehdotetut muutokset edellyttäisivät teknisiä muutoksia Opetushallituksen ylläpitämään opintopolku.fi -hakupalveluun.

Esityksellä ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

7 Asetusehdotuksen valmistelu ja lausunnot

Asetusehdotus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä. Asetusluonnos ja avoimet kysymykset ovat olleet käsiteltävinä ammatillisen koulutuksen reformin seuranta- ja projektiryhmissä. Avoimia kysymyksiä on käsitelty myös opetus- ja kulttuuriministeriön toukokuussa 2017 järjestämissä asetus-työpajoissa.

Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä. Lausuntojen antamisen määräaika päättyi 11 päivänä elokuuta 2017. Lausunnon antoi noin 65 lausunnon antajaa.

8 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018 eli samaan aikaan kuin laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017). Asetusta sovellettaisiin 1 päivänä elokuuta 2018 tai sen jälkeen alkavaan perustutkintokoulutukseen, johon hakeudutaan valtakunnallisessa hakumenettelyssä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantullessa kumoutuvat ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998). Samalla kumoutuu nykyinen opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013).